

Redaktionelt

Det mest bemærkelsesværdige ved den amerikanske videnskabshistoriker Daniel J. Boorstins megaværk *Discoverers* (Random House 1983; dansk udgave: *De gjorde verden større*, Politikens Forlag 1992-93) er ikke så meget dets kolossale salgstal som dets enorme tematiske spændvidde. Boorstin har simpelthen sat sig for at kortlægge Civilisationens Sejrs-march. Det er beretningen om, hvordan mennesket nåede frem til indsigt i og beherskelse af tiden, jorden, naturen og samfundet: udviklingen af det mekaniske urværk og den moderne tidsregning; den geografiske udforskning af kontinenterne og verdenshavene; fremskridtene i astronomi, medicin og andre naturvidenskaber; geologiens, arkæologiens og udviklingslærens bidrag til at strække den menneskelige tids-horisont; historiens og antropologiens bidrag til forståelse af samfund, der ved tid og rum var adskilt fra iagttageren; bogtrykkerkunstens betydning for en global videnskab og kommunikation. En 1272 sideres marathontour de force som på trods af en til tider lidt overfladisk og personfikseret behandling aftvinger respekt.

Slagmark har naturligvis ladet sig inspirere af Daniel Boorstins kraftpræstation, men har valgt et mere 'ontologisk' eller 'metafysisk' perspektiv på den vesterlandske ekspansionstrang. Hvor Boorstin i *Discoverers* anstrenger sig for at interpretare beretningerne om "de store pionerer, forskere, opfindere, tænkere og opdagelsesrejsende" som udslag af en fællesmenneskelig trang til opdagelse og udforskning, - forsøger vi at trænge 'om bagved' fremskridtets og ekspansionens materialhistorie og spørger i stedet til 'selve' energien, viljen eller driften i civilisationsprojektet.

Idéhistorikeren *Lars-Henrik Schmidt* indleder temaet med 'en uforpligtende kommentar' om 'mer-villen', hvor det karakteristiske ved den vestlige tænkning beskrives som dens lyst til at blive et med alt. Denne drift, som i bund og grund er en drift mod det forskelsløse, realiseres gennem den stadige fremadskriden, den bestandige overvindelse af grænser, og dens telos kan betragtes som det narcissistiske ønske om at blive sin egen far. Over for denne strategi står som dens komplementære modstykke ønsket om atter at gå i sin mor, om at trække sig tilbage fra verdens splittelse. Pragmatisk set kommer disse to strategier i og for sig ud på ét, men der er ikke megen tvivl om hvilken, som har haft prioritet i vesten: "Her gælder kun et, nemlig 'fremad'. Den modsatrettede strategi er altid tilstede som mulighed, men det spektakulære ved de teoretiske bestræbelser er nu engang erobringslysten."

Et af de få rigtigt mislykkede kapitler i Boorstins bog handler om Sigmund Freuds erobningsdrømme, hans besættelse af oplysningsmetaforen og urokkelige tro på sækulariseringsgevinster. *Slagmark* har i stedet bedt litteraturforskeren *Lis Møller* samle de vigtigste pointer i psykoanalytikerens Sigi Erobrerens 'vilje til viden', og hendes artikel former sig som en undersøgelse over *conquistador*- og arkæologifigurenes betydning i Freuds udformning af psykoanalysen.

Disse overvejelser efterfølges af dette temanummers klassikertekst, som er Herbert Spencers hyldest til "Fremskridtet - dets Lov og dets Aarsag" fra 1857. Denne lille afhandling har ikke været tilgængelig på dansk siden 1878, og vi har af praktiske grunde valgt at bibeholde oversætteren Harald Høffdings ortografi. - En kort introduktion og præsentation af Spencer og hans vigtige afhandling leveres af *Jens Erik Kristensen* og *Morten Haugaard Jeppesen*.

Temasektionen afsluttes med et par artikler om helt aktuelle kulturkritiske indsatser mod ekspansionsmetafysikken. Idéhistorikeren *Jens Ole Hansen* tager Peter Sloterdijks *Eurotaoisme. Kritik af den politiske kinetik* (Hans Reitzels Forlag 1990) under behandling, og historikeren *Uffe Østergård* kommenterer Christopher Lasch's seneste udgivelse *Det eneste sande paradys - Fremskridtet og dets kritikere* (Forlaget Hovedland 1993)

Biografier er *in* - også filosofiske biografier. Det gælder ikke mindst i Frankrig, hvor en række biografier om generationen af 'strukturelister' tænkere fra 60'erne og frem på det seneste har set dagens lys. Én af dem, som har fået sin biografi, er idéhistorikeren Michel Foucault, og Finn Frandsen har mødt op-havsmanden, *Dider Eribon*, til en samtale. Hvad skyldes denne biografiske bølge? Vidner den for eksempel om, at de tænkere, hvis liv således oprulles - og ud over Foucault drejer det sig blandt andet om Roland Barthes og Jacques Lacan - nu virkelig er døde, eller har den snarere at gøre med en massemedieformidlet personfiksering af filosofien? Det er blot nogle af de spørgsmål, som tages op i denne samtale om den filosofiske biografi.

Endelig afsluttes nummeret med *Peter K. Westergaards* artikel om udgivelsen af Ludwig Wittgensteins *Nachlass*. Artiklen lægger sig i forlængelse af Westergaards indledning til Wittgensteins Etik-forelæsning, som vi bragte i *Slagmark* nr. 20.